

Οι συνέπειες της Πυρκαγιάς του 1917 στη Θεσσαλονίκη (Γεώργιος Κωνσταντινίδης, δικηγόρος, pianίστας, συλλέκτης)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=168915>]

Επίταξη του γυμναστηρίου του “Ηρακλή”

Προς κάλυψη των γενικότερων αναγκών των πυροπαθών επιτάχθηκε και το γυμναστήριο του ιστορικού γυμναστικού συλλόγου “Ο Ηρακλής”, για να παραχωρηθεί στο φιλανθρωπικό σύνδεσμο των “Γαλλίδων κυριών”, οι οποίες ανέλαβαν να εγκαταστήσουν σκηνές και να ανεγείρουν παραπήγματα προς στέγαση των θυμάτων της πυρκαγιάς. Το από 10 Μαρτίου του 1918 έγγραφο του Συνδέσμου των Ελληνικών Αθλητικών και Γυμναστικών Σωματείων (ΣΕΓΑΣ) προς τον “Ηρακλή” (Αρχείο Κωνσταντινίδη) αναφέρει: “Η επίταξις του Γυμναστηρίου του υμετέρου Συλλόγου δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μεγάλως θα εδυσχέρανε το έργον του Συλλόγου, η συνδρομή όμως, την οποίαν ο υμέτερος Σύλλογος διά της παραχωρήσεως του μεγάλου αυτού Γυμναστηρίου εις την υπηρεσίαν των πυροπαθών και την ανακούφισιν αυτών παρέσχε, αποζημιοί καθ’ όλα την επελθούσαν εις την προπόνησιν των καλών μας αθλητών ζημίαν”.

Οι συνέπειες της καταστροφής

Διαβάζουμε στο περιοδικό “Ατλαντίς” (έτος 8, αρ. 9 - Σεπτέμβριος 1917): “Ως ένωραίον όνειρον διελύθη η Θεσσαλονίκη και διεσκορπίσθη εις μαύρα νέφη κατόπιν της πενταετούς μόλις ελευθέρας ζωής της. Απατηλή οπτασία η χαρίεσσα πόλις του Θερμαϊκού κόλπου. Εξέλιπε με όλην την γραφικήν ιδιορρυθμίαν της. Πένθιμα ερείπια έμειναν εις την θέσιν του πολυδαιδάλου Μακεδονικού άστεως. Είναι τα μαυρισμένα κόκαλα του θανάτου τα οποία εξηπλώθησαν επί της πρώην πολυάνθρωπου πόλεως. Μας λέγουν ότι το ήμισυ και πλέον της πόλεως κατεστράφη. Το βέβαιον είναι ότι η Θεσσαλονίκη δεν υπάρχει πλέον. Ως πόλις κατεστράφη ολόκληρος. Κατεστράφη το εμπορικόν τμήμα μετά των πέριξ συνοικιών. Ό,τι μένει είναι μερικά απόκεντροι συνοικίαι, πτωχικάί ως επί το πλείστον, αι οποίαι μόνον εις χωρία πέριξ της κυρίας πόλεως ημπορούν να θεωρηθούν. Η Θεσσαλονίκη δεν υπάρχει πλέον ως πόλις ή ως εμπορικόν κέντρον. Μαζύ με τας οικοδομάς το πυρ κατέφαγε και τον πλούτον της. Η αγορά της, τα καταστήματα, αι εμπορικάί της αποθήκαι μετεβλήθησαν εις τέφραν”.

Είναι γεγονός ότι λόγω της απρόσμενης καταστροφής η Θεσσαλονίκη, η

οικονομική καρδιά των Βαλκανίων, δεν μπόρεσε να παίξει τον κυρίαρχο ρόλο για τον οποίο ήταν προορισμένη εκ της γεωγραφικής της θέσης.

Πιο αξιοσημείωτη συνέπεια όμως υπήρξε και η απώλεια του πληθυσμού της. Επιφανείς ελληνικές οικογένειες της πόλης εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα. Πολλοί Εβραίοι, έχοντας χάσει τα πάντα, έφυγαν για τις δυτικές χώρες και κυρίως τη Γαλλία, ενώ ένας αριθμός τους ακολουθώντας το σιωνιστικό κίνημα εγκαταστάθηκε στην Παλαιστίνη. Η Θεσσαλονίκη έχασε τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της, καθώς εκτός των προαναφερθέντων και πολλοί Φράγκοι, Τούρκοι και άλλοι Βαλκάνιοι λαοί επέστρεψαν στις εθνικές κοιτίδες τους.

Η ανασυγκρότηση

Παράλληλα όμως άρχισαν και οι ενέργειες για την ανοικοδόμηση της πυρίκαυστης ζώνης. Με απόφαση του πρωθυπουργού Ελευθερίου Βενιζέλου και βασικό συντονιστή τον υπουργό Συγκοινωνίας Αλέξανδρο Παπαναστασίου συγκροτήθηκε με τη συνεργασία Άγγλων και Γάλλων επιστημόνων και τεχνικών, που υπηρετούσαν στη “στρατιά της Ανατολής”, η “Διεθνής Επιτροπή του Σχεδίου Θεσσαλονίκης” με σκοπό την εκπόνηση ρυμοτομικού σχεδίου. Πρόεδρος ανέλαβε ο Ερνέστ Εμπράρ, επιστρατευμένος Γάλλος αρχιτέκτονας και πολεοδόμος, που υπηρετούσε εκείνη την περίοδο στο Μακεδονικό Μέτωπο. Πριν καλά καλά περάσει ένας χρόνος από την καταστροφή (στις 29 Ιουνίου 1918), το σχέδιο παραδόθηκε στη Γενική Διοίκηση Μακεδονίας. Το φιλόδοξο αυτό σχέδιο όμως δεν εφαρμόστηκε εξαιτίας των συμφερόντων των μεγαλοϊδιοκτητών, της υποχωρητικότητας του κράτους σε κομματικές πιέσεις και της έλλειψης κονδυλίων. Παρά τις έντονες μεταβολές που υπέστη όμως έδωσε στην πόλη μια πιο σύγχρονη ρυμοτομία και όψη σε σχέση με την πρωτότερη κατάσταση.